І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. Шевченко

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXV. Ч. 119. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 24-го ЧЕРВНЯ 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 24, 1958 No. 119. VOL. LXV.

НОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО СПРАВУ Д-РА ГАЛІНДЕЗА

АДВОКАТ ЕРНСТ ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ЛЕТУН МОРФІ БУВ ЗАМІШАНИЙ У СПРАВУ ЗНИКНЕННЯ Д-РА ГАЛІНДЕЗА

Вашингтон. — В консулярному відділі державного департаменту знайдено 22-го червня нові документи, які можуть кинути нове світло на зникнення лектора Колумбійського університету в Ню Йорку д-ра Х. Галіндеза. Д-р Галіндез — це науковець баскійського походження, який виступав проти режиму президента Домініканської Республіки Трухільйо. 12-го березня д-р Галіндез зник в Ню Йорку, і ця справа донині не є вияснена. Противники режиму теперішнього домініканського президента твердять, що Галіндеза викрали прихильники Трухільйо і його вбили. До цієї справи, твердять вони, вмішаний був і американський летун Джеральд Лестер Морфі, який відбував подорожі своїм приватним літаком до Домініканської Республіки, і який пізніше зник там в столиці тої держави. Новознайдені документи — це частина нотатника летуна Морфі, його летунська книжечка і одна картка жовтого паперу, записана письмом летуна. В тих паперах є згадане ім'я д-ра Галіндеза аж два рази, що свідчить, що летун Морфі мав якісь зв'язки з тим лектором. Також ясно, що летун відбував лет до Домініканської Республіки приблизно в тому часі, коли зник д-р Галіндез. Ті папери-документи передані до Федерального Бюра Інвестигацій, але ще не можна твердити, що вони допоможуть вповні вияснити справу зникнення баскійського науковця. Але ці папери в дечому протирічать тому твердженню, яке недавно оголосив нюйоркський адвокат Морріс Л. Ернст, який за гроші домініканського уряду досліджував справу зникнення д-ра Галіндеза і ствердив, що в цій справі домініканський уряд має чисті руки, бо він зовсім не був замішаний у справу зникнення цього науковця. І тепер, після оголошення цих нових документів адвокат Ернст відповів із Нентакет, Мессачусетс, де перебуває на вакаціях, що летун Морфі зовсім не грав жадної ролі у зникненні д-ра Галіндеза. Адвокат Ернст твердить, що новоопубліковані документи летуна Морфі не є для нього жадною новиною, бо він їх бачив. В цих записках, твердить адвокат, немає жадного позитивного ствердження про те, що летун Морфі мав вивезти д-ра Галіндеза із ЗДА.

Гаґерті відкидає вістки про резиґнацію Адамса

Вашингтон. — Пресовий секретар Біл. Дому Джеймс С. Гаґерті заявив журналістам, що головний дорадник Білого Дому Шерман А. Адамс нормально працює в Білому Домі і що неправдиві є вістки про те, що Президент шукає наступника, який міг би зайняти становище Адамса. В журналістичних колах появилася була вістка, що найправдоподібнішим наступником Адамса є секретар внутрішніх справ, який є формальним заступником Акамса, Фред А. Сітон. — Бостонський промисловець Бернард Ґолдфайн повідомив голову конґресової підкомісії для провірки недоглядів в урядових аґенціях конґресмена Орена Гарріса про те, що він 1-го липня явиться в цій комісії на переслухання в справі своїх зв'язків із головним дорадником президента Айзенгавера Шерманом Адамсом. Тому, що щораз більше республіканських політиків домагаються резиґнації Адамса, то віце-президент Ричард М. Ніксон закликав своїх партійних колеґ до єдности. 20-го червня Ніксон промовляв на зборах голов стейтових республіканських комітетів і сказав таке: „Клопіт в тому, що коли республіканці знайдуться в клопоті, то вони починають діяти немов купа канібалів". Сенатор з Ютаг, який має стояти дуже близько до Айзенгавера, Артур Воткінс, сказав, що сам Адамс повинен зрозуміти, що для нього немає місця в Білому Домі. Резиґнації Адамса домагається і губернатор Каліфорнії Ґудвін Дж. Найт, який кандидує на сенатора ЗДА, заявляючи таке: „Якщо б я був Шерманом Адамсом, я б зрезиґнував".

Президент підписав закон про збільшення платень федеральних урядовців

Вашингтон. — 20-го червня президент Айзенгавер підписав закон про збільшення на 10% платень 1,021,072 федеральних урядовців із важністю взад від 1-го січня цього року. Президент пропонував збільшення платень цих урядовців тільки на 6-7 відсотків, а минулого року він поставив „вето" проти 11-відсоткового збільшення на тій основі, що це мало б інфляційний вплив на економіку країни. Це збільшення платень федеральних урядовців коштуватиме державну скарбницю коло 542 мільйонів долярів. На виплачення збільшеної платні від січня цього року треба буде коло 250 мільйонів долярів. В конґресових колах підкреслюють, що ухвалення цього закону — це в першу чергу заслуга головного лоббі (конґресового кулюарного посередника) Вільяма С. Догерті, який дбав про те, щоб той законопроєкт здобув більшість в обох палатах Конґресу в такій редакції, яка є найприхильнішою для урядовців.

В АМЕРИЦІ

● **Департамент оборони** вислав до Тайленду (Сіяму) машину, яка може впродовж години нащеплювати 500 осіб проти холери, від якої вмерло останнім часом понад 500 осіб. Ця машина не впорскує вакцину голкою, а втискає її в організм.

● **Колекціонер Томас Б. Росс** із Норвоку, Коннектикат, мав 25-центовий сертифікат із 1862 року, на якому зазначено, що податковий уряд зобов'язаний виміняти його на поштові марки такої самої вартости. Росс рішив переконатися, чи справді так, і дістав у поштовому відділі марок на 25 центів. Таким чином він ствердив важність урядової заяви, хоч це коштувало йому кілька долярів, бо за той сертифікат колекціонери платять від 3-ох до 6-ох долярів.

● **Дружина секретаря оборони**, пані Ніл МекЕлрой, скористала з безплатного лікування в армійському шпиталі Волтера Ріда під Вашинґтоном, бо не могла виїхати до свого дентиста в Сінсінаті. Військові шпиталі обслуговують медичною допомогою також членів родин усіх тих осіб, що служать в армії.

● **Часопис „Отомотів Нюз"** повідомляє, що автомобільні фірми випродукували протягом тижня, який закінчився 21-го червня, 82,969 авт. — на 6.1 відсотка більше як в попередньому тижні, коли випродуковано 78,163 авта. Протягом того самого тижня в попередньому році випродуковано 118,805 авт.

● **Перувіянський президент** Мануель Прадо 19-го червня одружився з Клоріндою Маляґа в приватній каплиці Папського Нунція в Перу. Шлюб давав єпископ Ліми Хозе Даммерт. Президент Прадо має двоє дітей від першої жінки, з якою він розвівся. Католицька Церква не визнала шлюб із першою жінкою за важний.

ДИТЯЧА ОСЕЛЯ НА СОЮЗІВЦІ — НОВЕ ВЕЛИКЕ ДІЛО УНСОЮЗУ

Союзівка, Кергонксон, Н.Й. — „Придбанням і влаштуванням дитячої оселі на Союзівці Український Народний Союз довершив ще одного великого діла" — твердив всч. о. монсіньйор Микола Бабак у своєму слові після благословення тієї оселі минулої неділі, 22-го червня. Оселя влаштована на новопридбаній посілості, прилеглій до Союзівки. На ній вже в цьому році відбудеться два дитячі табори: для хлопців у віці від 7 до 11 років від 28-го червня до 26-го липня, і для дівчат від 27 липня до 24-го серпня. На оселі, крім мешкальної вілли з місцем для 80 дітей, є окрема кухня, окрема їдальня, окремий купальний басейн для дітей та всі інші устаткування для дитячого табору. Благословення оселі відбулося після Служби Божої, яку відслужив також всч. о. монсіньйор Бабак на великій площі тієї ж оселі. У своєму слові після благословення оселі о. монс. М. Бабак підкреслював рішальне значення виховання молоді в релігійному і патріотичному дусі. Головний предсідник УНСоюзу Дмитро Галичин, вітаючи гостей, висловив впевненість, що дитяча оселя та відповідна опіка і програма виховання дітей на тій оселі ще збільшать прикметний для Союзівки характер „шматка України на вільній американській землі". О год. 3-ій відбулась розвагово-мистецька програма, виконана також виключно дітьми і молоддю. Гурток для плекання національних танків під мистецькою орудою Романа Петріни та в адміністрації Данила Серни, виконав ряд національних танків. Гурток, в якому є молодь метропольної округи Ню Йорку, є під окремою опікою Відділів УНСоюзу тієї ж метрополії. В програмі був також гостинний виступ оркестри Юного СУМА з Пасейку під орудою Ярослава Костишина, яка брала участь у врочистостях відкриття дитячого табору на сусідній оселі СУМА біля Елленвілу. Біля вісімсот осіб з багатьох місцевостей довколишніх стейтів, зокрема багато молоді, як і їх батьків, взяло участь в урочистостях благословення дитячої оселі на Союзівці, при чому громадяни Йонкерсу і південного Бруклина приїхали зорганізовано автобусами. Приміщення Союзівки були у великій мірі заповнені вже в суботу, 21 червня. Для них того ж дня ввечорі була влаштована культурно-розвагова імпреза з виступами відомих наших письменників - фейлетоністів Миколи Понеділка, що рівночасно виконував функцію конферансьє, та Івана Керницького, як також п-ні Квітки Стецюк. Із приявних гостей уже деяка частина залишилась, щоб відбути на Союзівці свої цьогорічні вакації.

УКРАЇНСЬКІ АМЕРИКАНСЬКІ ВЕТЕРАНИ ВІДБУЛИ 11-ту КОНВЕНЦІЮ

Ґлен Спей, Н. Й. — Українські Американські Ветерани, організація, що об'єднує деяку частину з тих понад 100,000 громадян, що служили в збройних силах З'єднинених Держав Америки та брали участь в обороні волі на побоєвищах світу, відбули свою 11-ту з черги річну конвенцію впродовж 21, 22 і 23-го червня на оселі УРСоюзу. Попередніх кілька конвенцій відбували вони на Союзівці, оселі УНСоюзу. У програму конвенції входив м. ін. бенкет в суботу 21-го червня, під час якого головну промову про завдання українських американських ветеранів супроти своєї американської країни та українського народу, з якого вони походять, виголосив ветеран першої світової війни та ініціятор організації Українських Американських Ветеранів, майор Михайло Дармограй з Филаделфії. Короткий звіт склав крайовий командант УАВетеранів Еміль Сеньків, а привітання виголосили Едвард Попіль від імені УРСоюзу, господаря оселі, на якій відбувалась конвенція, та голова Українського Народного Союзу Дмитро Галичин. Палкий привіт для конвенції і її учасників надіслав губернатор стейту Ню Йорк Аварел Гарриман, як ряд інших діячів. Бенкет започаткував коротким словом адв. Юрій Волинець, а функції товстмайстра виконував адв. Володимир Стек, нагороджений багатьома відзначеннями бойовий старшина американської авіяції під час другої світової війни. У конвенції взяло участь біля 40 делеґатів від поодиноких станиць (постів) цієї організації.

6 українців здобули посольські мандати в Манітобі

Вінніпеґ, Ман. — 16-го червня відбулися вибори до провінційної леґіслятури, в яких кандидували 179 осіб в 57-ох виборчих округах. Українських кандидатів було 19, і 6 із них здобули посольські мандати. Загальний вислід виборів подібний як у федеральних виборах в червні минулого року: програла вибори Ліберально-проґресивна партія прем'єра Кемпбела, а найбільше послів здобула проґресивна консервативна партія Дафа Роблина. З українців вибрані: Іван Гаврилюк (ССФ) у вінніпеській окрузі Борргове, вінніпеський мейор Степан Дзюба (незалежний), Степан Пітерс (ССФ) у вінніпеській окрузі Елмвуд, манітобський генеральний правник Михайло Григорчук (ліб. проґр.) в окрузі Етеберт Плейнс, Іван Танчак (ліб.) в окрузі Емерсон і Василь Луцько (ліб.) в окрузі Спрінґфілд. Консервативи — 26 мандатів, лібералі — 19, ССФ — 11, незалежні — 1; разом 57 послів.

Д-р Віра Галущинська і її мати згинули трагічно в автомобільній катастрофі

Ню Йорк. — В суботу 21 червня ц. р. о год. 10 ранку на автостраді Гачінсон Рівер Парквей на північ від Ню Йорку зударилося авто, кероване лікаркою д-р Вірою Галущинською, з автом, що їхало з протилежного напрямку. Внаслідку зудару згинули 37-річна д-р Віра Галущинська, донька адвоката Миколи Галущинського з Самбора і її 70-річна мати Євгенія з Шихів, яка сиділа поруч. Маленьке німецьке авто „Фольксваґен", що ним їхала д-р Віра Галущинська, було в зударі розбите й відкинене вбік, при чому наступив зудар із ще одним автом. Обидві пані вилетіли далеко з авта на брук і це, мабуть, стало причиною смерти. Батько д-р Віри, Микола Галущинський, помер пів року тому в Провіденс, Р. Ай. — Саме недавно д-р Віра Галущинська, яка скінчила спеціялізацію в патології в університеті у Бостоні, Масс., дістала стипендію на продовжування студій в даній спеціяльності.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ЛІТА БУВ ХОЛОДНИЙ І З ДОЩЕМ

Ню Йорк. — Астрономи занотували, що в суботу 21-го червня о 5:57 годині по полудні так званого літнього часу настало літо в нашій північній півкулі, але перший день його був холодний і дощовитий, що люди не могли пізнати найгарячішої пори року. Тоді сонце дійшло було найдалі на північ і стояло над Рівнобіжником Рака прямовісно, що не було жадної тіні на землі.

ГРЕКИ НЕ БАЖАЮТЬ СОБІ „ПАРТНЕРСТВА" НА КІПРІ

Д-р Т. Дервіс (зліва), посадник міста Нікосії на Кипрі, та посадники двох інших міст на тому стратегічному острові, під час нарад з архиєпископом острова, Макаріосом, в столиці Греції, Атенах. Після тієї конференції Греція відкинула британську пропозицію британсько-грецького-турецького партнерства в управлінні Кипром, що мало на меті причинитись до грецько-турецького замирення на тому острові.

Об'єднані Нації таврують режим терору на Мадярщині

Об'єднані Нації. — 5-членна спеціяльна Комісія для справ Мадярщини оприлюднила довший офіційний комунікат з гострим натавруванням Совєтів і наставленого ними режиму Кадара на Мадярщині за терор, що панує в тій країні та який став знову наявний убивством кол. прем'єра Імре Надя і його трьох співробітників. Комунікат тієї Комісії наводить текст виразної заяви безпеки, даної комуно-мадярським урядом Імре Надеві і всім іншим його співробітникам, що схоронилися в юґославській амбасаді по здушенні Совєтами революції 1956 року. Ця заява уряду Кадара носила дату 22 листопада 1956 року. Комісія ОН стверджує знову нехіть Москви і Будапешту співпрацювати з органами ОН, як також підкреслює, що в отому офіційному совєтському і комуно-мадярському комунікаті про вбивство Надя нема жадних подробиць щодо „суду" над ним та екзекуції. У засіданні тієї Комісії ОН брали участь її члени або їх заступники, делеґати Австралії, Данії, Уруґваю, Цейльону і Тунісії. Текст проголошеного Комунікату був прийнятий ними одноголосно. Комісія складе звіт про цю справу найближчій Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй.

В Ню Йорку відбулися демонстрації проти ліквідації Надя

Ню Йорк. — В суботу і в неділю, 21-го і 22-го червня відбулися демонстрації перед будинком совєтської делеґації до Об'єднаних Націй при Парк Авеню і 68 вулиці. В суботу демонстранти пікетували будинок совєтської делеґації і вибили в ньому шиби в трьох вікнах, під час чого заарештовано було 3 особи. Бурхливіші демонстрації відбулися в неділю, в яких взяло участь коло 350 осіб. Демонстранти протестували проти ліквідації колишнього мадярського прем'єра Імре Надя та трьох інших його співробітників, які восени 1956 року брали участь у протиросійському повстанні в Будапешті. Під час демонстрацій також вибито шиби в вікнах будинку делеґації, та прийшло до бійки між демонстрантами і поліцією, в якій 7 поліцистів були поранені, в тому і заступник головного поліційного інспектора — Антоні О. Коннелл. Поліція заарештувала в неділю 9 осіб з-поміж демонстрантів.

Двох американців призначено членами совєтської Академії Наук

Москва. — Два американські вчені, лавреат нагороди Нобеля з хемії в 1954 р., професор Каліфорнійського Інституту Технології, 57-річний Лініюс Карль Павлінґ, і 61-річний президент Рокефелерівського Інституту медичних дослідів д-р Детлев В. Бронк, дістали від совєтської Академії Наук призначення на членів названої Академії. Разом з ними вибрано туди трьох англійських і двох канадійських учених, а також 26 нових московських членів Академії і 55 членів-кореспондентів. Загалом дійсними членами совєтської Академії Наук є тепер 167 учених, а членів-кореспондентів є 361. Раніше Совєти призначали „нагороди Сталіна", або „нагороди миру" для закордонних учених, здебільша політичних попутчиків чи явних комуністів. Д-р Павлінґ, м.і., голосно рекомендував — усупереч офіційній американській політиці — негайне припинення всяких дальших атомових дослідів.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Почесними грамотами признання** „за віддану працю на полі української науки і культури" відзначила УВАН у Канаді о. проф. д-ра В. Лабу з приводу 70-го року життя та В. Плав'юка з нагоди 50-ліття праці на полі українсько-канадійського фолкльору. Грамоти вручив Ювілятам голова УВАН в Канаді проф. Яр. Рудницький на окремому зібранні в приявності в Едмонтоні представників українських організацій.

● **Проф. д-р Ярослав Рудницький** був обраний на президента Канадійської Асоціяції Славістів на конвенції тієї Асоціяції, що відбулася в Едмонтоні 14 і 155 червня. На віце-президента обраний О. Старчук, а на секретаря Ц. Г. Бедфорд.

● **Проф. Юрій Бойко**, голова Української Незалежної Асоціяції дослідників совєтської теорії і практики в національних проблемах, відвідує тепер українські скупчення в Канаді. 15-го червня він прибув до Вінніпеґу та відвідав місцеві українські установи, а 20-го червня виголосив перед широкою громадою слухачів доповідь на тему: „Сьогоднішні національні зудари в СССР і перспективи визволення України".

● **70.000 українців живе тепер в Східній Прусії** — згідно з інформаціями польської газети „Мазури". Найбільше українців проживає в районах Бравнсберґу, Пруського Голлянда, Розенберґу, Анґербурґу і Растенбурґу. Газета нарікає, що українці вважають там свій побут за тимчасовий і не дбають за свої господарства.

ГАММЕРШИЛД КОНФЕРУЄ З НАССЕРОМ

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ СТАРАЄТЬСЯ ЗАВЕСТИ СПОКІЙ НА СЕРЕДНЬОМУ СХОДІ

Каїра. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд прибув в неділю 22-го червня ц. р. до столиці Єгипту і негайно перевів наради спершу з міністром закордонних справ д-р Фавзі Махмудом та опісля, після офіційного обіду, з президентом З'єдиненої Арабської Республіки Ґамалем Абдель Нассером. Гаммершилд — за своїм звичаєм — зберігає у глибокій тайні зміст своїх дипломатичних заходів. У даному випадку річ іде передусім про відносини в Ливані, який зголосив був скаргу до Ради Безпеки Об'єднаних Націй проти З'єдиненої Арабської Республіки за посередню аґресію, що її вона переводить проти Ливану нацьковуванням до повстання проти леґального уряду в Ливані та перекидуванням туди зброї і терористів. Хоча З'єдинена Арабська Республіка рішуче цього заперечувала, кажучи, що події в Ливані — це виключно його внутрішня справа внаслідку невдоволення місцевого населення політикою прозахіднього уряду, проте фактом є, що й тепер безперервно радіо і преса з Каїро і Дамаску, які стоять під строгою контролею уряду, цькують проти ливанського президента Каміля Шамуна та називають національними героями і мучениками революціонерів проти ливанського режиму. Тому, що Гаммершилд прилетів до Єгипту разом із командантом „міжнародної поліції" ОН, генералом Бирнсом, здогадуються, що мова була також про арабсько-ізраїльські відносини. Міжнародна поліція є стаціонована в пустині Ґази на арабсько-ізраїльському кордоні. — Гаммершилд прибув з Йорданії, куди він їздив на розмову з йорданським королем Гуссейном, у зв'язку з останніми сутичками між йорданцями й ізраїльцями. Однак головна теперішня місія генерального секретаря ОН — це завести спокій в Ливані. Він перевів довгі наради з ливанськими державними мужами та штабом військових обсерваторів ОН, які кількістю кількадесять осіб перебувають вже на терені Ливану. Гаммершилд відмовився від безпосереднього контакту з революційними партизанами, прийняв тільки меморіял від одного з лідерів ливанської опозиції. Це становище Гаммершилда супроти внутрішньо-ливанської опозиції було — твердять закордонні обсерватори в Бейруті — морально-політичним ударом для опозиції проти режиму Шамуна. Також приявність невтральних обсерваторів, високих військовиків, спутує опозицію в її революційних виступах. Проте акти терору й спорадичні сутички на вулицях Бейруту та в краю — продовжуються. Авто обсерваторів Об'єднаних Націй, яке виїхало для обсервування сирійсько-ливанського кордону, підпало під обстріл ливанських партизанів. Їхній ватажок, Сафрі Гамаель, „висловив жаль" з приводу того інциденту, але відмовився дозволити обсерваторам ОН поїхати на терен, зайнятий його партизанами. Від висліду місії Гаммершилда залежить — коментують обсерватори — чи вдасться щільно замкнути ливансько-сирійський кордон та водночас в самому Ливані встановити спокій. Президент Нассер погрожує, що на випадок закордонної інтервенції в Ливані з допомогою тамошнім революціонерам поспішать „арабські добровільці" і тоді Ливан перетвориться в нову Корею з небезпекою поширення тієї „малої війни" у „велику війну"!

Москва відплачується за протисовєтські демонстрації у Данії і Німеччині

Москва. — У відповідь на спонтанні демонстрації данців, німців та мадярських і інших еміґрантів з-під Совєтів перед совєтськими амбасадами в Копенгазі і в Бонні, в минулому тижні у зв'язку з екзекуцією над Імре Надем і його товаришами, совєтська поліція, за зразками царської поліції, зорганізувала „спонтанну демонстрацію громадян" в минулу п'ятницю перед будинком данської амбасади в Москві. Юрба партійців за приказами згори вибила вікна в данській амбасаді, вималювала на стінах амбасади протизахідні гасла та несла транспаренти проти Данії й НАТО. В наступному дні, в минулу суботу, совєтське радіо і преса виступили з різкою лайкою проти „німецьких фашистів", які уладили були демонстрацію проти Совєтів в Бонні. Совєти пояснюють ці демонстрації так, що „західні палії війни і фашисти", які не хочуть миру з Совєтами, використовують засудження Імре Надя і екзекуцію над ним, як зачіпку для погіршування взаємин з СССР. Очевидно, що совєтська пропаґанда приписує смерть і вбивство Надя виключно мадярським комуністам, які „покарали ворога мадярського народу". Уряд СССР передав офіційні ноти протесту в Копенгазі і Бонні. З черги данський уряд запротестував проти демонстрації в Москві і зажадав відшкодування за шкоди, нанесені амбасаді.

У СВІТІ

● **Японський мікадо Гірогіто** вперше відступив від тисячорічної традиції, згідно з якою дружину наступникові престолу мають вибирати його батьки, найближча родина і 10-членна рада царедворців. 24-річний наступник престолу Акігіто висловив бажання одружитись з 18-річною колишньою книжною Гатцуко і їхні заручини мають незабаром проголосити публічно. Після останньої війни в Японії скасовано всі шляхетські титули.

● **„Гіндустан Стандарт"**, індійський часопис, що виходить у Ню Делі, пишучи про вбивство большевиками колишнього комуно - мадярського прем'єра Надя, запитує: „Чому комунізм на вершинах своєї сили, що розкинувся на двох континентах, мав би когось чи чогось боятись? Але, як видно, він боїться. Кого? Вільної людини? Чого? Вільної думки?.."

● **Першою комуністичною газетою** у світі, яка поспішила похвалити Москву за вбивство Надя, було чеське „Руде Право" у Празі. У великій статті, вміщеній у цій газеті, написано: „Мадярські події виявили якнайяскравіше тісний зв'язок між ревізіонізмом і найбруднішим родом зради проти робітничої кляси". За коментарями західньої преси — Совєти призначили чеським комуністам ролю головних нацьковувачів проти „ревізіоністів" Тіта і Гомулки.

● **Коли італійський міністер** закордонних справ Джузеппе Пелла заявив у парляменті в Римі, що він відкликав італійського амбасадора з Будапешту на знак протесту проти вбивства Імре Надя, то всі посли, за вийнятком комуністів, встали і влаштували міністрові овацію. Дещо отягаючись, встали також ліво - соціялістичні попутчі з-під стягу П'єтра Ненні, але не оплескували міністра.

● **Совєтська делеґація в Об'єднаних Націях у Ню Йорку** викликала поліцію, коли два мадярські втікачі - соціялісти прийшли до будинку делеґації на 680 Парк Евню, щоб вручити протест Аркадієві Соболеву. Мадярські еміґранти не хотіли добровільно вийти з будинку і їх насильно звідтіль вивели. Поліція оскарживши еміґрантів у „невідповідній поведінці", випустила їх на волю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918
„За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3 N. J.

КРОВ НАДЯ І КОНФЕРЕНЦІЯ „НА ВЕРШИНАХ"

„Ню Йорк Таймс" в одній із редакційних статтей минулого тижня твердить, що кров комуно-мадярського прем'єра, вбитого совєтськими опричниками, не минулася задарма: вона пригадала світові совєтську віроломність та імперіялістичну жорстокість і розвіяла міжнародну атмосферу, що сприяла скликанню нової конференції голів урядів з участю Нікіти Хрущова та ще деяких підвладних йому сателітних „прем'єрів". На зміну настроїв, як на дуже реальний чинник в сучасній міжнародній ситуації, вказав президент Д. Д. Айзенгавер на своїй останній пресовій конференції в минулу середу 18 червня ц. р., звернувши увагу на те, що в столицях різних держав спонтанно вибухнули демонстрації перед совєтськими амбасадами. Большевицькі диктатори не рахуються з публічною опінією у своєму царстві неволі, і тому, напр., вони могли в рр. 1933-39 змальовувати Гітлера, як диявола, щоб у серпні 1939 р. підписати з ним пакт. Хрущов міг на 20-му партійному з'їзді у Москві в лютому 1956 р. розвінчати Сталіна за його жорстокість супроти комуністів і за догматизм, а в червні 1958 р. вбити Надя і проголосити „ревізіонізм" найбільшим злочином. Зовсім інша справа в демократичних країнах, де вирішний голос мають парляменти, від довір'я яких залежать екзекутивні органи влади. Тому настрій широких мас у демократичних країнах є величезної ваги реальним політ. чинником.

Якщо справді немає такого зла, яке не принесло б добра, то добром з убивства Надя є заламання співіснувальних настроїв на Заході. Італійський уряд відкликав свого амбасадора з Будапешту і звернувся до всіх держав НАТО із закликом призадуматись над доцільністю підтримувати дипломатичні взаємини з країною, прем'єр якої вихвалює убивство свого недавнього шефа і партійного товариша виключно тому, що так хоче Москва. Всі вільні часописи у світі підкреслили, що Надь і Малетер дістали свого часу від Москви урочисті формальні запевнення особистої безпеки. Як може вільний світ вірити в будь-які нові паперові заяви Совєтів, коли вони доказали всьому світові, що дане ними слово не варте того клаптика паперу, на якому воно було написане?! Московська преса цинічно пише, що „мадярський нарід з вдоволенням приняв до відома знищення свого ворога Надя"; а негативний відгук Заходу спрощує лайкою на адресу — державного секретаря Дж. Ф. Доллеса за його заяву в цій справі. Але ж Доллес не має впливу на настрої французьких робітників. Тим часом, коли контрольована комуністами Конфедерація праці закликала своїх членів виступити з контрдемонстрацією 18 червня ц. р., коли то Париж маніфестував на честь генерала де Голя в роковини його протинімецького резистансу, то ніхто того комуністичного заклику не послухав. Наслідок екзекуції над Надем відбився *негайно на внутрішніх відносинах у Франції, на ослабленні соціялістичної опозиції в Західній Німеччині, навіть на впливах Партії праці в Англії.*

Цей наслідок тим маркантніший у взаєминах між Заходом і Сходом, що в останніх тижнях Москва вчинила цілу низку інших актів, які не злагіднили, а ще більше загострили відносини. Нота Хрущова до през. Айзенгавера з 11 червня була передусім зламанням тихого порозуміння про те, що поки у Москві ведуться переговори дипломатів — не буде виміни нот в справі конференції „на вершинах". Далі, Хрущов, всупереч добрим обичаям, оприлюднив ту ноту без порозуміння з Вашингтоном. Мериторично у тій ноті знову підтримується давні совєтські вимоги щодо роззброєння без контролі, щодо „пакту неаґресії" між Сходом і Заходом, щодо „здемілітаризованої зони" в середній Европі, скасування американських заморських баз і т. п. Водночас відкидається вимогу обговорити справу об'єднання Німеччини та справу відносин у сателітних країнах, дарма що якраз убивство Надя стало найкращим доказом стану неволі, що існує в сателітних державах. Водночас Москва загострила своє відношення до Юґославії, затаврувавши її, зокрема, за отримування допомоги від ЗДА, і посилила диверсійну акцію на Середньому Сході, підбурюючи єгипетського президента Насера проти леґального прозахідного режиму в Ливані. СССР збільшив достави зброї для Індонезії, а його підривна акція в Південній Америці виразно виявилась під час подорожі віце-президента Ніксона.

У зв'язку з цими і подібними подіями зрозуміло, що справа Надя стала — як заявив през. Айзенгавер — „перешкодою" на шляху до конференції „на вершинах". Усі ті, хто відразу не повірив у доцільність нового „зговорювання" з большевиками і в самому шумі довкола конференції „на вершинах" вбачав демобілізацію та баламучення світової опінії, можуть тільки побажати, щоб „шок", спричинений убивством Надя, був якнайдовший і дав тривкий позитивний наслідок — у політиці неґації супроти Москви.

Микола Чировський

ПРО ЕКОНОМІКУ Й ЕКОНОМІЧНУ — ПОПРАВУ

Щоб говорити сьогодні про господарську поправу в ЗДА, не треба бути неоправданим оптимістом, бо на це є вповні вірогідні дані з господарського життя. Проте, треба підкреслити один важливий момент, а саме, що, говорячи про економічну поправу, не треба думати, що американська економіка, мов би на помах чародійної палички, вже завтра не матиме жадних труднощів, що вже завтра не буде безробіття, і що незабаром ми житимемо в умовинах повного господарського просперитету.

Шлях до економічного збалянсування ще довгий і вистелений не абиякими труднощами в народно-господарському аспекті, труднощами поодиноких осіб, родин чи соціяльних груп. Але в цілому безперервна економічна обнижка, що почалась в жовтні минулого року, чи може й скоріше, остаточно задержалася десь на початку травня, пробула декілька тижнів на дні економічної коньюнктури, і згодом виникли прояви господарської поправи. Отже, протягом восьми місяців, довгих і тривожних, рецесія поглиблювалася у всіх секторах народного господарства і наближалася до своєї найнижчої точки. Тоді годі було сподіватися скорого повороту економічно корисної коньюнктури, справжнього просперитету. І здається, коли американська економіка зрівноважиться, десь восени, тоді все ж таки буде вона на рівні нижчому, як два роки тому. Тому, говорячи про економічну поправу, слід розуміти під цим події і їх розвиток, скажімо, за останні два-три тижні.

Щоб коротко проаналізувати оті позитивні явища, які вказують на відродження економічної коньюнктури, треба починати з біржі. Вивчаючи ЗДА у 1880-их роках, бачимо, що положення на біржі являло тоді собою до деякої міри, хоч не завжди вповні задовільне м і р ило-барометер майбутніх коньюнктур. Звичайно, десь в другій половині літа біржа починала виявляти знижкові тенденції і фінансові труднощі, мов би передвісники бурі — рецесії чи депресії. Так бувало в 1873, 1883, 1894 і 1907 роках. Аналогічні симптоми на біржі з'явилися і влітку 1929 року, безпосередньо перед осінньою катастрофою і великою депресією 30-их років. Також і в серпні 1957 року ціни на вартісні папері стали падати, а волюмен біржових операцій скоротився. Цікаво, що ключова фінансова установа, Палата Губернаторів Федеральної Банкової Резервової Системи, не зорієнтувалася тоді в положенні.

А от вже добрих кілька тижнів тому положення основно змінилося. На біржі настрій оптимістичний, хоч біржове мірило не завжди стовідсотково вірогідне. Все ж таки рівень біржових операцій безупину підноситься, досягнувши останнього тижня вершин. Ціни на торговельні папери ростуть, спричиняючи тим щораз більші зиски і приманюючи нові інвестиційні капітали. Хоч біржові спекуляції самі по собі не можуть вповні виправдати оптимізму і надії на господарську поправу, таки в злуці із іншими проявами в економіці, вони можуть переконувати.

Дуже контроверзійною є проблема високих цін. Завдяки монопольній структурі американського ринку, ціни вдержалися в цілому на високому, інфляційному рівні. Добре це чи зле? Щодо цього існують дві, основно беручи, теорії. Деякі економісти, між ними й славний лорд Кейнс, гостро засуджують монопольні організації і їхню цінову політику, мовляв, вони і їхня політика створюють нездорову економічну атмосферу. Інші ж інтерпретують ці справи цілком інакше, а саме, що вдержування високих цін, коли це можливе, запевняє відповідні зиски, що у висліді вдержує оптимізм на ринку, спиняє надмірне скорочення виробництва та інвестиційних плянів і сприяє господарському збалянсуванню. У випадку рецесії 1958 року, високі ціни вдержати було розмірно легко, бо, не зважаючи на зростаюче безробіття, купівельна спроможність споживача була доволі висока. Найкращим доказом цієї купівельної сили був дуже високий рівень роздрібної торгівлі під час рецесії, що від березня до квітня піднісся на 2.5 відсотка, а в травні ще більше, хоча пропорція між продовженим волюменом та станом складових запасів ще менше корисна, ніж рік тому і дозволяє припускати, що замовлення роздрібників спадатимуть ще деякий час. Це було б одним із невідрадних явищ, що, як уже згадувалось, сповільнюватимуть поправу.

Дві ділянки американського народного господарства, а саме сталева і будівельна промисловості, збуджують надії на покращання економіки, зокрема тому, що вони є ключовими економічними секторами. На початку червня виробництво сталі піднеслося вже до 61 відс. свого продукційного потенціялу, досягнувши найвищого рівня в цьому році. Це вказує на потребу збільшення продукції на осінь, відкриття тимчасово закритих поодиноких фабрик та сталеварень і на збільшення числа затруднених робітників. Будівельна промисловість, завдячуючи федеральному урядові, а, зокрема Федеральній Будівельній Адміністрації, що уможливлює закупівлю домів на вельми корисних умовинах кредиту, переросла своїм розмахом попередній рік. На цьому також дуже користає продукція будівельного дерев'яного матеріялу на заході ЗДА. Віце-президент Ніксон і секретар Вікс недавно покликалися на ці дві економічні ділянки, як на заповідники господарської віднови.

Навіть в автовій промисловості, що переживає в цьому році величезне потрясення, появилися деякі познаки поправи. А саме в травні продаж авт піднісся на 13 відсотків (продано 394 тис. машин), що є найвищим продажевим волюменом на протязі п'яти місяців біжучого року. Інша річ, що це може бути тільки тимчасове явище, спричинене наближенням вакаційного періоду. Але познаки поправи видно і в транспорті, хоча тут рівень оборотів стоїть далеко нижче від минулорічного.

Коли йде про ринок праці, то й тут виступають познаки поправи. Протягом кількох мин. тижнів безробіття вже не зростає, а від недавнього часу воно почало навіть помалу зменшуватися. За два перші тижні червня воно обнизилося нижче від рівня нормального в рямцях сезонових коливань. За осудом провідних кол, положення й тут можна розцінювати оптимістично. Правда, ситуація не є ще рожевою, бо ще більше як п'ять мільйонів людей не мають праці, а багато їх втратило вже й фінансову підмогу для безробітних. Але в міжчасі стали до праці жінки або дорослі діти, заступаючи мужів і батьків. Цікаво, що фабриканти і всякого іншого роду працедавці, користаючи з обставин, звільняли високоплатних робітників, а наймали нових, за низьку плату. Від довшого часу не дуже то важко вже знайти низькоплатну роботу, за яку не бажають братись ті, що мали високі заробітки, воліючи оставатися безробітними. Інша річ, що державна підмога для незатруднених, так би мовити, збільшує безробіття. Бо ж кому охота працювати, скажімо, за п'ятдесят долярів на тиждень, коли йому за безділля платять тридцять п'ять. Розуміється, що цього не можна узагальнювати.

Критичні хвилі переживає також організоване в юніях робітництво, зокрема в автовій індустрії. Без сумніву, така нездорова ситуація, в якій сотки тисяч робітників працюють без контрактів, не знаючи, що буде і як буде, ніяк не сприяє економічному збалянсуванню.

Господарську поправу загал відчує, очевидно вже по „Дні Праці", хоч пересічний громадянин ще глибоко в цьому сумнівається. Треба підкреслити, що в поборенні рецесії дуже багато осягнено заходами федеральних, стейтових і підзержавних установ, а саме — уможливленням дешевого кредиту, скріпленням купівельної сили пересічного споживача через підмоги для безробітних і заохотою до збільшування інвестицій. Але ключовим все ж таки є потенціял приватних вкладів капіталу, які є рушійною силою американської економіки, побудованої на індивідуальній ініціятиві і на приватному конкуренційному ринкові. В такій господарській побудові держава може підпомогти приватну ініціятиву, але ніколи її не зможе заступити. І це є однією з основ Кейнсіянської теорії, яка глибоко просякла в американське економічне життя.

З другого ж боку, приватна ініціятива залежить у великій мірі від взаємовідносин між примарним запотребуванням на консумпційні добра і секундар н и м запотребуванням на виробничий виряд і виробниче устаткування. Це — суттєве для індустріяльної економіки. Значить, інвестиції і додаткове виробниче улаштування залежать від проґресивно зростаючих замовлень роздрібної торгівлі. А щоб запевнити коньюнктуру, ці замовлення, ідучи за економічною теорією, обов'язково мусять кількісно проґресувати. В противному випадку економіка може бути в стаґнації, або скочуватися в рецесію. Коли йде про теперішню економічну ситуацію, ще не має, як вище зазначено, оцього збільшення замовлення і запотребування на консумпційні добра, що в цілому змушувало б продукувати більше виробничого устаткування. Є тільки поодинокі, хоч важливі, прояви такої тенденції, і тому на цілковите зрівноваження американського господарства ще прийдеться доволі довго чекати.

I. Світ

ЩЕ ОДНА „ВУЛЬГАРИЗАЦІЯ"

На книгарських полицях з'являються часом видання, які можна назвати зразками поверховности і легковажности, хоч часом і не бракує в них здорових думок. Ось для прикладу „Коротка історія Росії" Р. Д. Чаркеса (видання Даттон Еверімен Бук, Ню Йорк 1958, 284 стор. з мапками).

На обгортці цієї книжки видруковані дві рецензії. Одна з них належить доброму критикові Едвардові Кранкшов, який пише, що це — надзвичайно важлива книжка, що в ній подано короткий перегляд підложжя проблем, які стоять перед нами сьогодні, і що хоч маємо багато коротких історій Росії, але всі вони не до порівняння з цією . . .

Після такої оцінки починаєш переглядати книжку з особливим інтересом. Україні присвячено в ній 9 сторінок, а окремі моменти з її історії розкидані, зокрема, в першій половині, досить щедро. Одначе від початку до кінця все подається за московськими авторами, такими як Ключевський, Карпович, Соловйов, Мірський, Флорінський і Вернадський. Автор дуже широко користується, зокрема, Ключевським в англійському перекладі. Правда в покажчику джерел знаходимо також видану в Англії Історію України — Аллена (1941 р.).

Спочатку торкнемося трактування України.

На стор. 34-35 читаємо: „Перед тим, як світло Києва стало пригасати, його спадщина пересунулася до князів південного сходу. З руської (рашен) міграції до земель на захід від Дніпра, до болотистих місцевостей Прип'яті й горішніх доплив ів Німана та до земель між цим районом і Карпатами розкинулися володіння князів Волині та Галичини. Від цього пересунення до нового пограниччя (для якого існує московське слово „украін") постав також розділ руського (рашен) народу на великоросів, малоросів (українців) та білорусів, що характеризується різницею в мові та звичаях". В примітці автор зазначає, що польські історики дають різну інтерпретацію етнічного походження українців.

Докладніше спиняється Р. Чаркес над впливами монгольської адміністрації на розвиток та життя Московщини, зазначуючи, що результатів таких впливів не довелося довго чекати, бо постало пекуче питання України в московсько-польських взаємовідносинах. Далі — пише автор — почав поглиблюватися „поділ на східню Росію й західню Росію, — в східній частині форми правління творилися під значним азійським впливом, а в західній, оточеній европейською затокою і відрізаній від головної московської політичної течії монгольська сила посіяла зерна століттями скріплюваного н а ц і о налістичного конфлікту" (стор. 47).

Часи Хмельниччини описані дуже поверховно і перекручено, а сама революційна війна України проти Польщі трактована як бунт. Це є „шедевр" історичної інтерпретації. „Грубий р о м антизм" Хмельниччини — пише автор — ще живе в „рашен" народних піснях та в пам'яті поляків і жидів. Козачий провідник — зазначає Р. Чаркес — після цієї війни став неоспорюваним правителем майже всієї Малої Росії, а все її населення проголосило себе козаками.

На стор. 111-112 описується повстання донців у 1707 р. Тоді — читаємо в історії Р. Чаркеса — козаки України з гетьманом Мазепою стояли на порозі з'єднання з козаками Дону, але непевність висліду повстання здержала їх від цього. Тим часом Мазепа був у листовних секретних зв'язках зі Швецією. Потім пише автор про похід шведів на Україну і перехід до нього „юди"-Мазепи, який прибув до шведського табору майже самітний . . .

На стор. 211, торкаючись реформ та політики обер-прокурора Святішого Синоду Побєдоносцева, автор зазначає, що під впливом подій в Польщі почали змінюватися настрої в Україні серед тамошніх польських колоній та серед самих українців, „культурний сепаратизм яких почав набирати націоналістичного забарвлення". Проте, подавши таку оцінку подій і настроїв, автор не спромігся зробити належного висновку.

Далі спиняється він докладно на становищі селянства, описуючи його як одну масу, з однаковими звичаями та прагненнями на всьому просторі б. царської Росії.

Хоч автор і зазначає, що він користувався працею Робінсона „Селянська Росія під царським режимом", але в книжці цього не видно, бо інакше він мав би підкреслити глибоку відмінність московського „крестьянства" від українського селянства. Тому вся ця і дальші частини книжки, де мова йде про революційні події в Росії, повна протиріч і неправдивих тверджень.

Берестейський мир трактується з погляду Москви. Німці — твердить автор — анектували східню Польщу, балтійські держави та всю Україну, хоч перед тим він зазначає, що Ленін оголосив принцип самовизначення „вплоть до отделєнія" і що з цього скористали „прикордонні національності — поляки, балтійські народи, фіни, українці та народи Кавказу", які . . . прагнули незалежности й одночасно шукали миру".

Згадується в книжці також про німецько-московську згоду перед другою світовою війною, внаслідок якої червона армія окупувала „польські землі Західньої України" . . .

Наприкінці автор заявляє, що, обступлений невичерпними історичними протиріччями, він був стурбований загрозою спрощення — вульгаризації, і що історії національних меншин „присвятив він лише поверхову увагу".

Справді, ця книжка, що претендує бути „історією" являє собою яскравий приклад вульгаризації.

Одне лише оправдання має автор: він — ніякий історик, а тільки „критик" і перекладач з московської мови, народжений в Лондоні.

О. Василева

СУДАН ОЧИМА УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО

У травні відбулася з ініціятиви філії ДОБРУСУ в Ню Йорку, в Літературно-Мистецькому Клюбі доповідь проф. Ю. Ф. Шумовського на тему „Давноминуле й сучасне суданських муринів". Було надзвичайно цікаво почути про цілком недосліджену екзотичну країну, Судан, особливо тепер, коли там точиться боротьба за незалежність.

Доповідач завідував секцією археології і передісторії Інституту Чорної Африки, що був створений 15 років тому. А в 1954-55 рр. був директором цього Інституту, що обіймає своїми працями Західню Африку і має філії по інших країнах.

Проф. Шумовський виїздив з рамени Інституту в наукові місії, керував розкопами, а потім дослідженням та опрацюванням знайдених речей. Протягом сімох років він проїхав понад 20,000 кілометрів, перетинав пустелю Сагару, безмежні савани та джунґлі. В цій подорожі він безнастанно наражався на небезпеку, а часом просто якимсь чудом рятував своє життя. Небезпека була навкруги: хижі звірі, яких не могли оминути навіть найдосвідченіші провідники, змії, що їх закон тубільців не дозволяє вбивати, отруєні бактеріями джерела тощо. Під час подорожі на протязі 300 кілометрів експедиція не зустріла води і тому треба було нести її з собою. Печери, де знайдено надзвичайно цікаві речі, треба було здобувати, як фортеці, викурюючи з них диких звірів. Дружина професора ділила з ним повне пригод життя.

На підставі своїх знахідок доповідач змальовував різні передісторичні доби. Він уперше знайшов в околицях Бамако найстаршу (25,000 років) палеолітичну індустрію та селища людей з тієї доби. В іншому місці знайшов 11 кістяків людини, їх знаряддя з кварцю та людських кісток з мезолітичної доби, а також багато керамічних виробів з часів неоліту із чудовими орнаментами. Цікаво, що деякі з них тотожні в мотивах з европейськими, а зокрема, українськими передісторичними орнаментами.

Внаслідок своєї роботи доповідач створив перший в історії французького Судану музей, де є вже понад 3,000 експонатів.

Проф. Ю. Ф. Шумовський дав цікавий нарис сучасного релігійного й родинного життя суданських муринів та їхніх звичаїв. На експонатах він довів, що колонізація вплинула неґативно на розвиток суданського мистецтва. Замість барвистого мистецького орнаменту, що ним позначаються експонати далекої давнини, домінує тепер одноманітна барва, що вкриває посуд та речі хатнього вжитку суданців, замість вияву індивідуального смаку — нівелювання.

Африка — терен безперервних подій та інтриґ, країна надзвичайно цікава. Життя місцевого населення дуже примітивне, нема навіть елементарної медичної допомоги. Ставлення до чужинців дружнє. Доповідач ніколи не мав ніякої прикрости від тубільців. Вони вбачали в ньому друга, приходили з довір'ям, дуже часто зверталися по медичну допомогу. Проф. Шумовський і досі дістає листи від своїх колишніх співробітників — суданських муринів.

Доповідь с у п роводилася численними світлинами. Цікавою була й виставка з власної збірки доповідача: килимів, тканин, релігійно-обрядових речей.

Євген Онацький

ШЛЯХОМ НА РОТТЕРДАМ

(До 20-ліття трагічної смерти сл. п. полк. Є. Коновальця)

(22)

Ярослав Барановський дещо доповнює:

„Перед виїздом полковника і моїм із Берліну ми бачилися втрійку з Вельмудом та обговорили точно способи зв'язку надалі. Я обстоював, щоб цей зв'язок задержав у своїх руках Вельмуд, бо він уже знає обставини, щоб не треба було інших людей втаємничувати. Вельмуд виявляв охоту чимскорше повертатися, бо довший побут може його розконспірувати. Опісля Вельмуд від'їхав із полк. Романом Сушком . . ."

Із посвідчення Оршана:

„Другим поворотом був Норберт у Берліні разом із Полуведьком. Взаємно себе дуже не любили; головно тому була незручна їх ситуація супроти нас, інакше з'ясовували різні справи і, оскільки собі пригадую, на загальніших дискусійних форумах разом старалися не бувати. Полуведько мені сподобався, але Норберта я таки цінив більше.

„Раз надворі падав дощ, і він, споглядаючи в вікно сказав:

— Це для мене погано, бо „там" розмокнуть багна, і тяжко буде йти.

„Це мене трохи здивувало тоді, бо він, звичайно великий конспіратор, нагло признався перед нами, що має вертатися через якісь багна . . .

„Вернувшись з поїздки по Европі, він дуже замашисто поводився на вулиці, наслідуючи, ймовірно, парижан . . .

„Раз сидів зо мною кілька годин над текстом нової конституції і пояснював мені, як доказувати блеф поодиноких точок. Коли Полуведько іронічно казав, що не варто тратити час над такою „срундою", то Норберт сказав, що він і так мусить зорієнтуватися, бо, як вернеться то мусить бути в курсі. Коли дали йому прочитати книжку Сціборського про аграрне питання, то він її скритикував (на письмі), заявляючи нам, що на СУЗ є куди ліпші знавці цих справ . . ."

Роман Сушко посвідчує:

„Я зустрів Норберта вдруге в місяці липні, безпосередньо по одержанні завдання від полк. Є. К. їхати з Полуведьком і Норбертом до Фінляндії, переочкурити Норберта, а звідти переболотити його до Совєтчини.

„В виконанні мого завдання мав кілька зустрічей і говірок з Норбертом, і то в приняві полк. Є. К. теж вчвірку з Полуведьком, або сам-на-сам. Тоді я завважив значні зміни в Норберті. Я був розчарований, занепокоєний і докладав мої поміченя довірочно полк. Є. К. Найперше мене вражало те, що Норберт став надто за „панібрата" з полк. Є. К., і надто „змудрів", став дозволяти собі на критичні завваги відносно руху, дістав уже був від когось (казав мені, що від берлінської групи Іртен, Новий, Оршан) ідею проблеми „старі й молоді" в ОУН, в суперлятивах говорив про Ярого . . . Це в головному. В деталях появились в ньому забаганки „паничика", закуповуючи зі мною виряд для болотяного маршу, став купувати непотрібні й непрактичні забавки, які не то що були безужиточні в марші, але ще й розконспірували б місце набуття тих дрібничок і ін. Про все це я дуже точно доповідав полк. Є. К., висловлював думку, що Норберт в міжчасі, подорожуючи по різних осередках, зокрема, побувши в Берліні, не той став, якого ми знали. Полк. Є. К., що в той час був загально й в надто схвильованому настрої через берлінські внутрішні справи, велів не хвилюватися „здогадами", а врешті підкреслив, що саме моє завдання й буде направити в дорозі скривлення Норберта і за всяку ціну практично подбати про його переболочення. Сам же встиг тільки подбати в останні години розлуки з Норбертом якнайбільш приязно й будуючо його наставити.

„Про завдання, доручені Норбертові, мені не було нічого довірено, тому й мої дальші з ним розмови були на теми загальні, ідеологічні.

„Мої труднощі у виконанні завдання почалися вже в першому етапі подорожі — на кораблі. Норберт вів себе на кораблі так необережно, що ще нині вважаю „щастям", коли вдалось мені його, Полуведька і себе врятувати перед пашпортовою всипою.

„Я взяв це тоді на рахунок недосвідчености Норберта в непрактикованій ним ситуації, — сьогодні ж не можу заперечити здогаду, що робив він це навмисне. Тоді негодував я на випадок, але підозріння не мав.

„З приїздом до Фінляндії почались нові випадки. Я жив у Полуведька, він — окремо, бо це було вказаним, з огляду на пильність очей фінляндської поліції. Знов таки виявився він „дитиною", коли справляв я йому польово-болотяний виряд. Був такий непрактичний, що виглядало, наче ніколи в житті не робив переболочення, такого, яке знав я від тих, хто мені його передав. Але сумніву в мене не постало тоді в тому напрямку. Бо знав я, що Норберта привів походовий практик-вояк, ба ще й виразно Норберт мені пояснив, що він, ідучи в дорогу, не був посвячений, куди, що й як, і він навіть не смів питати про підготову виряду, напрям маршу, його можливості, труднощі й небезпеки. Воно — таке сказане — логічне й правдоподібне і не сміло сумніву висувати в правдивість сказаного. Підкреслюю виразно: полк. Є. К. ясно мені сказав, що доручає цю „практичну" працю переспрaв якраз мені, вправному „польовикові", бо Норберт — новик.

„Нині не можу позбутись сумніву, що Норберт ніколи не робив тижневого переболочення нелеґально, а щойно при помочі своєї совєтської сторожі, що підвела його з партнером аж до фінляндської межі.

„Не перелічуючи деталів, які мене тоді хвилювали до крайности, стверджую загально, що поведення й наставлення Норберта в часі трьох тижнів місяця липня, себто часу перебування в Фінляндії було таке, що, хоч як не бажав зголошувати полк. Є. К. своїх сумнівів відносно всього підприйняття з Норбертом, бо, як сказано, полк. Є. К. мав тоді поважні переживання, — я все ж таки, кермуючись почуттям обов'язку, зголосив мої сумніви полк. Є. К., називаючи Норберта пройдисвітом, що не заслуговує довір'я, і за це наразився від полк. Є. К. на дуже прикрі листовні відповіді, а навіть, по моєму повороті, мого докладу не було прийнято під увагу. Коли ж, через дальше поступовання Норберта, і друга моя місія в Фінляндії мусіла невдатись, то мені пришпилено епітет „невдачник", замість заглянути справі в корінь.

„Ствердити повинен, що мої сумніви відносно Норберта не походили з підозріння в зраді, але тільки в недолужності до підприйняття. А що вибору, оскільки мені відомо, не було, то я навіть не думав не виконувати завдання. Бо виходив із думки: краще з трудом і недосконало, як нічого не зробити.

Д-р Кость Кисілевський

З'ЇЗД МАТУРИСТІВ З-ПЕРЕД ДЕСЯТЬОХ РОКІВ

На оселі в Глен Спей відбувся в останніх днях травня другий з'їзд матуристів української гімназії в Байройті, що в 1948 р. склали матуру перед Комісією з участю делегата німецького міністерства освіти, д-ра Вега.

На з'їзді явились б. учителі: о. Іван Прокопович з Дітройту, катехит, Микола Остап'як з Филаделфії, вчитель природи й географії, Іван Недільський з Ню Йорку, вчитель німецької мови, Анастазія Огроднік-Жилава, з Филаделфії, вчителька співу й руханки, д-р Іванна Мірчук-Ратичева, з Меточина, вчителька англійської мови, автор цих рядків із Нюарку, вчитель латинської мови. Від інших наспіли письмові привіти; а саме від Олега Калитовського з Бофало, вчитела фізики й хемії, д-ра Луки Луцева з Бруклина, вчителя української мови та історії, від Осипа Бобинського з Филаделфії, вчителя рисунків і робіт, Євгенії Богатюк-Великої з Филаделфії, відчитано також привіти від тих товаришів, що не могли взяти участи, а саме: від Теофіля Швайкуна з Дітройту, Орести Бзової-Ткачукової з Шикаґа. З двома матуристами і одним учителем комітет не міг зв'язатись, не маючи їх адреси в Австралії, а саме: з Куликом Степаном та Юрієм Семковим, і учителим математики С. Самарським. Помер інспектор і вчитель українознавства, Василь Ратич.

З'їзд почався в суботу 31-го травня 1958 р. раннім Богослуженням в церкві оо. Франціасканів, що його відправив о. катехит в супроводі хору, складеного з б. таборовиків під батутою п. Огроднік-Жилавої. Щира і зворушлива була проповідь на тему: шукайте Божої помочі в життєвій борні, будьте сильні духом та не піддавайтеся комплексові меншевартости, виховуйте своїх дітей в любові до Бога і до України, по якій ходили колись стопи наших святих і мучеників. До глибин зворушила теж жалібна відправа панахиди з хором за о. параха й катехита Теодозія Кудрика, вчителя й інспектора Василя Ратича та учня Мирона Топольницького, старшого товариша, що помер від наслідків воєнних дій.

Вполудне відбулась офіційна конференція під проводом опікуна кляси, М. Остап'яка, що виголосив вітання та відчитував список б. матуристів, які доповняли його новими подіями із свого життя впродовж десятьох років, як також подавали відомости про неприявних. Були приявні: Софія Бабій - Данилюкова, Ігор Богомолець, — б. кляєний старшина, одружений, інженер; Степан Ярополк Войтович, — мистець різьбар і токар, одружений; Звенислава Надія Івахів-Романова; Дарія Кочерган-Федакова; Недільський Володимир, студ. інж., одружений; Наталія Петруняк-Мартюкова з Канади, Ратич Ростислав, студ. електротехніки; Євген Товпаш, студ. хемії; Христина Целевич-Кушнірова, банк. секрет.

Переведена статистика сучасного стану тієї кляси виявила, що 1) п'ять матуристок займається почесним званням господинь і виховниць своєї сім'ї, 2) що всі матуристки щасливо одружені з працьовитими й зарадними громадянами, які займають добрі становища в своєму званні, напр. 1 — д-р ветеринарії, 1 — інженер, 2 — креслярі, 2 — студ. інженер. 3) — що матуристи — працьовиті громадяни і професіонали, або студенти, які закінчують свої студії, 4) що подружжя здебільшого сімейні: нараховано 17 дітей з українськими іменами, вихованих релігійно й патріотично. Після статистики сконстантовано правильний розвиток цього покоління та схвалено відбути наступний з'їзд після п'яти років.

На конференції інж. Ігор Богомолець вітав З'їзд та дякував учителям за працю і товаришам за труди. Автор цих рядків виголосив „директорську" промову, вийшовши від слів Ольги Кобилянської, що в своїм творі „Поеми" говорить про мистців життя, творців поранкових душ. Ці душі скромні, витривалі, зрівноважені й завше тужать за знанням. Власне, виховники байройтської гімназії були такими мистцями, що вирізьбили й оформили душі своїх учнів так, як потрібно Україні. Нове покоління з їх дороговказом іде правильним шляхом у своєму житті.

Потім поділився з матуристами споминами із перших часів гімназії, що вже в червні 1945 р. почала науку, дякуючи заходам проф. Евзея Ліпецького, Василя Ратича й автора цих рядків. Її доля була тісно зв'язана з невсипущою працею та фаховим знанням Учительського Збору, в якого склад входили світлі виховники та громадські діячі. Умовини навчання були зразу примітивні, в одній залі, де в чотирьох кутах проходила наука з різними групами, але дуже хутко змінилось те в нормальну гімназію, зразу в німецькій міській школі, а згодом в таборовім бльоку. Фреквенція від 40 учнів в серпні 1945 р. дійшла до 183 у 1948 р: Була й бурса, окремо для учнів і учениць, була дожива, згодом навіть обильна, були спортові дужання, релігійне, національне, музичне виховання, естетичні танки й забави, були дружні відношення між збором і учнями. Гімназія мала добрих опікунів в УНРА, ІРО, в таборовій команді, — між якими перше місце займає д-р М. Ценко, а в дипломатичних здібностях п. Іванна Мірчук-Ратичева та інші.

Під час обіду засіли поруч учителів представники матерей та батьків, як пп. Ратичева ,Палідворова, Кисілевська, Войтович і інші, а далі матуристи з дружинами й гістьми. Промови були сердечні та веселі, на побутові теми (о. Прокопович, Кисілевський), а також на славу українським матерям (Кисієвський) і молодому поколінню (П. Остап'як). Були теж вітання від гостей (п. Жилавий) та вияви вдячности збоку матуристів (п. Богомолець). Вечером відбулась скромна та естетична забава, як колись у таборі.

В неділю після Богослужби в тій самій церкві почались прощання з щирим почуттям смутку й надії на краще завтра.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Балтімор, Мд.

Демонстрація проти Меншікова

Балтімор, 10-го червня 1958 року. — Останніх кілька тижнів українці Балтімору і втікачі з інших східньо- і центрально - европейських країн, як рівнож місцеве населення, жили під враженням приїзду до цього, одного з більших міст ЗДА, совєтського амбасадора М. А. Меншікова.

М. Меншікова запросило, як головного промовця, Об'єднання Правників Балтімору, на свій черговий річний Конґрес. Самі запросини викликали були багато протестів, але, не зважаючи на них, члени цього об'єднання більшістю голосів свого членства (3:1) не відкликали свого запрошення. Почавши від двох тижнів радіо, телевізія, щоденна преса приносили прерізні вістки, які дуже часто аж до перебільшень повідомляли про приїзд Меншікова і про підготовку демонстрацій втікачів з центрально-східніх европейських країн.

Від 1. червня щодня пікетували представники рузних національностей будинок Об'єднанння Правників, писано десятки листів до Президента цього Об'єднання п. Мічела, а в останніх днях він одержував що кілька хвилин телефони, в яких протестувалося проти участи Меншікова в конґресі об'єднання.

Напередодні приїзду офіційно проголошено, про що безперервно повідомляло радіо і телевізія, що Меншікова буде охороняти 150 поліцаїв, в тому 50 у цивільному одязі, які будуть серед демонстрантів. Було заповіджено, що з амбасадором приїде також його дружина, але в останньому моменті, вона зрезиґнувала і Меншіков під сильною ескортою поліції прибув дві години раніше, коли тільки-що пікетери починали збиратися. Вкоротці готель, в якому відбувався конґрес, пікетувало кількасот людей, між ними численні українці, мадяри, литовці, латиші, естонці і інші. Демонстранти несли 150 транспарентів з різними написами і карикатурами. В численній українській групі було багато студентів, середньошкільників та громадян різних політичних переконань. Українці несли свій національний прапор і багато транспарентів, серед яких окрему увагу звертали написи: „Меншіков, коли ти підеш слідом Берії і Молотова?", „Боже, благослови Америку і спаси Україну", „Совєтський амбасадор доводить до політичного розбиття американців", „Забирайся геть, Меншіков", „Геть з комунізмом", і багато інших.

Найбільше уваги притягнув уладжений українцями імпровізований совєтський концентраційний табор на великому тягаровому авті: За колючими дротами стояли два в'язні під охороною МВД-истів. На авті була велика карта СССР з зазначеними концентраційними таборами, а з другої сторони велика картина знищення 500 жінок совєтськими танками в Караґанді. На авті були написи: „Для американських робітників — соціяльне забезпечення, для робітників в СССР — концентраційні табори", „Хрущов — кат України". Крім пікетування українці Болтімору видали спеціяльну летючку в англійській мові, яку масово роздавали учасникам Конґресу Правників і прохожим американцям.

В летючці говорилось: „Це звернення є спрямоване до ТЕБЕ, до тебе як американця і як людини, яка спроможна розуміти і помогти другим людям менше щасливим, як ти, утішатися політичною свободою".

В летючці розказано про ті всі свободи, які є заборонені в СССР і за знищення яких також обвинувачується Меншікова: „На руках і обличчі совєтського „усміхненого" амбасадора — є людська кров". Летючку закінчується закликом, щоб не вірити усмішці кривавого амбасадора, а кріпити ряди борців за демократію.

Докадні репортажі з демонстрації були передавані в радіо, а телевізія найбільше уваги звернула на імпровізований совєтський концентраційний табор, ставлячи українців на перше місце серед учасників демонстрації.

Не зважаючи на залякування, на різні поголоски, на публікування різних листів в місцевій пресі, в яких осуджувалось демонстрантів, українці спонтанно взяли участь в демонстрації.

Вечірні і ранішні часописи принесли обширні репортажі з демонстрації. Прохожі американці дивувалися, коли бачили старих жінок і молодих дівчат та навіть підлітків, які маршували безперервно не зважаючи на дощ, який хвилево падав під час пікетування.

О. Зінкевич

Ст. Кетеренс, Канада

Генерал серед своїх вояків

Станиця Братства колишніх вояків І-ої УД УНА в Ст. Кетеринс довідалася, що п. ген. штабу ген.-пор. Павло Шандрук приїздить до Бофало 24-го травня на доповідь на святі героїв.

Використовуючи це, запросили ми достойного гостя до нас. Постановили запросити на зустріч пана генерала в домі одного з наших побратимів, на що він радо погодився.

Все йшло згідно з пляном. Вся „братія" зійшлася в пору та очікувала приїзду гостя .О год. 8-ій вечером приїхав пан генерал в товаристві п. полк. Гарасименка і кількох побратимів з Бофало. Голова станиці привітав достойного гостя і висказав свою і побратимів радість та вдячність з приводу відвідин. Вибачався, що стрічу не підготовили в якійсь репрезентативній залі, лиш в приватному домі, щоб відтворити подібні ситуації „на кватирі" під фронтом і щоб почуватися свобідніше. Ця зустріч для нас дуже цінна, бо ми так коротко мали змогу бачити його в дивізії, бо лиш в пропам'ятну весну 1945 року.

По перекусці і кількох грімких вояцьких піснях пан генерал почав розказувати, дуже докладно про створення Української Національної Армії, в якої склад входила і наша Перша Дивізія. Пригадував нам по черзі знані нам і незнані події з весни 1945 р., про численні конфлікти з німцями, які вдалося щасливо зліквідувати.

Дивізія за дротами, невідоме завтра її вояків, наклепи чужих і своїх, загроза марева репатріяції наказували генералові діяти дальше в дуже невідрадних обставинах повоєнної Німеччини у вияснені питання долі вояків дивізії. Пан генерал заявив, що не лиш він сам працював, але у вияснені ролі дивізії велика заслуга визначних діячів української спільноти і то церковних Архиєп. Івана Бучка і світських проф. В. Кубійовича, д-ра К. Паньківського, д-ра Макарушки, през. М. Лівицького, та теж діячів і організацій з Америки і Канади. Розказував генерал про свою епопею по різних командах Союзників, у якій товаришили пану генералові о. майор Я. Левенець капелян І-шої Дивізії та пані І. Лаврівська — як перекладач

Ген. Шандрук оповідає, що він не спочиває на лаврах пройденого, багатого в події життя, а з замилуванням присвячує свій час праці для української визвольної справи, зокрема в ділі військовости. Влаштовує доповіді, поміщує статті у багатьох часописах і журналах, веде студії над способами модерної війни, а кромі цього закінчив спомин, який вже друкується в англійській мові п. н. „Армс оф Валор", де насвітлена боротьба нашого народу впродовж останнього півсторіччя.

Так приємно минав час і присутні й не счулися, як настала пізня година ночі. На прощання ще раз подяка достойному гостеві за його труд. йому 70 років, але в поставі, русі, бистроті думки і грімкому голосі цього не видко.

Для трьох десяток колишніх вояків І-ої Дивізії УНА той вечір назавжди залишиться в пам'яті, — як доказ вояцької дружби.

К. Ф.

З життя НТШ у ЗДА

Доповідь проф. М. Величківського

29-го березня 1958 р. проф. Микола Величківський прочитав на Науковій Конференції Економічної Комісії НТШ в Ню Йорку доповідь на тему „Ліквідація селянського присадибного господарства за комуністичної системи як засіб закріпачення селянства".

В своїй доповіді прелеґент представив, як поступово крок за кроком Совєти узалежнюють економічно селян від комуністичної влади. Першим кроком до цього узалежнення селянина було введення т. зв. суцільної колективізації. Але український селянин все ж таки не здавав своїх позицій, своєї більш менш незалежної хоч куцої економіки. Для цього український селянин розбудував своє карловате господарство на своїй присадибній ділянці, а на працю в колгоспі дивився як на державну повинність. Від цього колгосп багато терпів, бо відчувалася недостача в робітничій силі.

Совєти почали зменшувати розмір присадибної дільниці, щоб примусити селянина-колгоспника віддавати більше часу на працю в колгоспі. Та питання недостачі робітничої сили в колгоспі стало дуже гострим і большевики пішли на останній крок. Під знаком добровільности (у Совєтів все переводиться „добровільно") Совєти устами сучасного диктатора Хрущова „рекомендували" (читай наказали) колгоспам скоротити до мінімума або й зовсім відібрати присадибну землю від тих селян, що мало виробляють трудоднів в колгоспі, або не виявляють активности в праці колгоспного виробництва, або коли хто з членів родини залишив колгосп і перейшов на працю до міста. Таким чином селянська присадибна дільниця на сьогодні в Україні майже скрізь знищена.

Селянин - колгоспник переходить отже в стан пролетаря і, щоб не вмерто від голодової смерти, примушений віддавати всю свою працю колгоспові, за що одержував і одержуватиме малу оплату, бо львину частину урожаю колгоспу забирає держава.

26-го квітня 1958 р. проф. М. Величківський прочитав другу частину своєї доповіді на тему „Реорганізація Машино - Тракторних Станцій в СССР як кінцевий етап закріпачення селянства". Прелеґент висвітлив в цій доповіді ролю МТС в колгоспному виробництві, зазначуючи, що скасування МТС та продаж машин колгоспам є логічним кінцевим етапом закріпачення селянства за колгоспом та остаточним переведенням селянина - колгоспника зі стану більш менш економічно в деякій мірі незалежного — в стан справжнього робітника на совєтському державному *підприємстві, яким нині є колгосп.* До всього цього держава примушує селян купувати за свої гроші машини від державної установи МТС для другої державної установи, якою є на сьогодні кожний колгосп. В соціялістичній країні є селянин нині повністю спролетаризований.

Доповіді були ілюстровані цифровим матеріялом.

Н. Н.

ОЛЕКСА ЗЕПКО

(Посмертна згадка)

Олекса Зепко —довголітній член Бр. Сош. Св. Духа, Відд. 295 УНСоюзу в Акрон, Огайо, помер 16-го травня 1958 р. в 69-му році життя. Покійний народився 9-го вересня 1889 р. в селі Красна, повіт Коросно, Галичина. Приїхавши до ЗДА в 1906 році, як молодий хлопець від перших днів зачав інтересуватися українськими справами, чим вистеллив собі дорогу до знання і пошани поміж українцями і другими національностями.

До Акрон прибув 1915 р., і вкоротці став членом повище згаданого Відділу УНС, в котрім при першій нагоді прийняв уряд, котрий сповняв чесно до послідніх днів, бо бл. п. Олекса Зепко все згадував, що се єсть честь для людини бути урядником такої запомогової організації як УНСоюз.

Як добрий союзовець і відділовий урядник був вибраний много разів на конвенцію УНС. Інтересувався також і сею 24-ою конвенцією і як добрий організатор придбав більшу скількість членів, котрими він дуже тішився, а навіть не менше як своєю власною донькою, котра в часі його смерти була заступницею головного предсідника УНС.

Покійний лишив в смутку жену Анастазію; доньку Анну МекҐовен; Геновефу Жеребняк і 4 онуки, три брати: Івана, Константина і Николая в ріднім краю; одну сестру Наталію Русінко в Аліквіппа, Па., і много рідні, тут в Америці і в ріднім селі.

Похорон відбувся 19 травня з дому жалоби до укр. грек.-кат. церкви Сош. Св. Духа при участі рідні, членів Бр-ва і численної участи громадян та знайомих на цвинтар Святого Хреста, де прибрана йому земля пером буде на віки. В. Є. П.

В. Пулк
секретар

Ділимося сумною вісткою, що
в суботу, 21-го червня 1958 р.,
на шляху на північ від Ню Йорку,
згинули трагічно, внаслідку автомобільної
катастрофи,

☦

д-р ВІРА ГАЛУЩИНСЬКА

у 37-му році життя

і її мати

Євгенія з Шихів ГАЛУЩИНСЬКА

у 70-му році життя.

ПАНАХИДА — в понеділок, 23-го **ЧЕРВНЯ** 1958 р., о год. 8:00 веч., у похоронному заведенні Петра Яреми — 129 Іст 7-ма вул в Ню Йорку.
ПОХОРОН відбудеться у вівторок, 24-го **ЧЕРВНЯ** 1958 р., о год. 9:30 ранку, з церкви св. Юра — при 7-ій вул в Ню Йорку на цвинтар св. Анни в Провіденс, Ровд Айленд.

РОДИНА

УКРАЇНСЬКЕ ЛІКАРСЬКЕ ТОВАРИСТВО
ділиться сумною вісткою,
що трагічною смертю згинули

☦

д-р ВІРА ГАЛУЩИНСЬКА

і її мати

Євгенія з Шихів ГАЛУЩИНСЬКА

Головна Управа
Українського Лікарського Товариства

Федеральний суддя припинив на два і півроку об'днання шкіл в Литл Року

Литтл Рок, Аркенсо. — 21-го червня суддя окружного суду ЗДА Гаррі Дж. Лемлі видав дозвіл шкільній раді в Литтл Року припинити об'єднання шкіл на два роки і 6 місяців. На основі цього рішення федерального судді 7 учнів негритянського походження, які були вписалися до центральної середньої школи в Литтл Року при кінці шкільного року 1957-1958, не зможуть навчатися в цій школі в шкільному році 1958-1959. Адвокат Крайового Товариства для Поступу Кольорових Народів Вайлі Брентон негайно зголосив в суді повідомлення про те, що вноситиме апеляцію до вищого суду, а якщо суддя не схоче припинити виконання судового наказу, то адвокат обіцяє апелювати до Найвищого Суду ЗДА. Журналісти не могли знайти ні одного з кольорових учнів, щоб довідатися про їх становищі до зарядження судді. Губернатор стейту Аркенсо Орвел Е. Фобус, який видав був минулого року наказ Крайовій Гвардії не впускати негритянських дітей до центральної школи, заявив таке: „Негритянські громадяни нашої громади зроблять добре, коли приймуть це рішення суду, яке причиниться до встановлення нормальних і приязних відносин, які тут були давніше." Шкільна Рада в Литтл Року 28-го лютого цього року просила суд про припинення шкільної інтеґрації до кінця грудня 1961 року на тій основі, що випадки в минулому році спричиняли таке напруження в школі, яке мало некорисний вплив на рівень навчання в цьому шкільному заведенні.

МекЕлрой критикує адмірала Бирка за опозицію до Президента

Квантіко, Вірджінія. — Секретар оборони Ніл МекЕлрой 21-го червня публічно гостро критикував шефа Морських Операцій адмірала Арлі А. Бирка за його опозицію до реорганізаційного пляну Айзенгавера. „На мою думку, казав секретар оборони, адмірал є добрий офіцер, але я розчарувався в ньому, і мені жалко, що він помиляється в цій справі". Адмірал Бирк на сенатській комісії не погоджувався з деякими пунктами урядового законопроєкту про об'єднання всіх аґенцій, які займаються обороною країни. Секретар оборони сказав, що він не плянує „змінити теперішній статус адмірала Бирка", але зараз додав, що про „майбутнє адмірала" рішають ще й інші особи а не він сам. (Президент є головним командантом збройних сил країни і він може звільнити офіцерів). МекЕлрой обороняв становище призидента Айзенгавера і заявив, що він, МекЕлрой, не може зрозуміти, як шеф одного роду зброї не є в стані освідомити собі домагань свого команданта (це значить вимог Айзенгавера). Ця заява МекЕлроя на пресовій конференції є найгострішою о б о р о н о ю становища Президента, який змагає до якнайтіснішого об'єднання організації оборони цієї країни.

Конґресова комісія проти надання права стейту Гаваям

Вашингтон. — Комісія Внутрішніх й Інсулярних справ в Палаті Репрезентантів 18-го червня відклала дискусію над законопроєктом про надання прав стейту Гаваям, яка мала відбутися ще в середу 11-го червня, але її були перенесли на середу 18-го червня. Тепер ця комісія вирішила, щоб дебати над цим законопроєктом відбулися аж після того, як закінчиться обговорювання законопроєкту про меліорацію в стейті Колорадо. Більшість членів цієї комісії погоджується в тому, що відкладення цієї проблеми рівняється тому, що цього року Конґрес не буде вирішувати справи Гаваїв. Законопроєкт про надання права стейту Алясці вже ухвалила Палата Репрезентантів, і він тепер знаходиться в Сенаті. І противники і прихильники Аляски однозгідні в тому, що цього року є добра можливість, щоб Аляска стала 49-им стейтом ЗДА.

ЗДА й Канада обговорюють оплати за плавбу водним шляхом св. Лаврентія

Вашингтон. — На весні найближчого року має бути вповні відкритий водний шлях на ріці св. Лаврентія, що об'єднуватиме океан із Великими Озерами, і тому вже тепер представники ЗДА й Канади мусять плянувати оплати за плавбу цим шляхом. Цей шлях коштував 471 мільйон долярів, він має нові шлюзи й нові канали 27 стіп завглибшки і частинно з нього будуть користати вже в липні цього року. Згідно з давнішим пляном той канал повинен себе сплатити в продовж 50-х років. Та тепер видко, що це може не статися. Оплати повинні бути такі, щоб можлива була конкуренція з іншими портами і залізницями та автобусами.

ВСЯЧИНА

РАКЕТИ, ЯКІ ВИСТРЕЛЮВАТИМУТЬ ВОЯКІВ НА ПОЛЕ БОЮ

Вашингтон. — Армійські інженери повідомляють, що в майбутній війні вояки матимуть на своїх плечах ракети, які вистрелюватимуть їх на поле бою, або „переправлятимуть" їх понад ріку. Ці ракети мають випробовувати вже в найближчих двох тижнях. Подібними ракетами, тільки більшими, можна буде „перевозити" через ріки джипи і важкі танки, і не треба буде тоді мостів, човнів ані понтонів. Армійський інженер заявляє, що вояки будуть подібні до „польових коників", бо будуть так стрибати, як ті трав'яні комахи 100 ярдів за одним махом. Вояки обережно зближатимуться до бойової лінії і з віддалі 100 ярдів при допомозі ракети з великою швидкістю скочать на ворога. Військовий фахівець сказав, що ця вістка виглядає на неймовірну, але вже й тепер є такі гелікоптери, в які можна „запрягати вояка". Ракети будуть дешевші і вигідніші від цих особових гелікопторів. Це все виглядає на казку, коли б про нього повідомлялося було під час першої світової війни, коли головним комунікаційним засобом були . . . ноги вояків. Але тепер, коли плянують ракети на Місяць, і думають про те, щоб людина кружляла в сателіті Землі, — ці казки можуть здійснитися.

ЗВИЧАЙНИЙ ВІРУС СПРИЧИНЯЄ РІЗНІ ТИПИ ПІСТРЯКА

Гані Гарбор, Онтаріо. — Лікарка д-р Сараг Е. Стюварт із Інституту для Досліду Пістряка повідомила, що їй вдалося звичайним вірусом викликати різні роди пістряка в тварин. Цей вірус був екстрактом із тумору — левкомії, або як його називають пістряка крови. Її досліди потверджують давню теорію, що недугу пістряка переносять віруси. Інші лікарі заявили, що і їхні досліди потверджують теорію цієї лікарки.

● **Говард С. Кулмен,** генеральний комісар американського павільйону на світовій Виставці в Брюсселі, боронить цей павільйон проти численних і різких критиків, що спонукали президента Айзенгавера вислати до Брюсселю директора державної Інформаційної Аґенції для перевірки закидів. Кулман твердить, що це тільки американці критикують свій павільйон, а чужинці хвалять його. Найповажніший закид американських критиків полягає в тому, що павільйон втриманий в модерністично - екстраваґантному стилі і не відзеркалює американського життя та способу думання. Кулман каже, що це — справа смаку.

● **У боротьбі проти польових коників** згинули в стейті Колорадо три особи, які з літака розприскували отруту: пілот, його помічник і фармер, власник поля, на якому винищувано польових коників.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 20-ти мільйо нового майна організації!

„ПІСНІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕЛОДІЇ"

композиції проф. М. Фоменка перед широким українським загалом

Ці композиції будуть презентовані українському загалові міста Ню Йорку на початку червня ц. р. В неділю 18-го травня виконувано їх для вужчого гурту запрошених репрезентантів українського організованого життя в авдиторії Українського Інституту Америки з повним успіхом. Всі виконавці викликали багато ентузіязму у присутніх. Дівочий Хор Ходкевича (диригент проф. Р. Левицький), с к р и п а л і кляси проф. Цісика разом зі своїм професором, проф. Е. Чапельська і сам композитор, всі співробітники У к р а їнського Музичного Інституту (директор Р. Свицький). Вони виконали всі точки по мистецьки. А вже виступ дітвори з Діточого Садка того ж Музичного Інституту так захопив присутніх, що репродукцію з ленти треба було кільна разів повторити.

Новий виступ у червні плянується в ранніх пополудневих годинах в театральній залі середньої школи на Евню Б і п'ятої вул., щоб публіка могла привітати і найменших українських співаків, у віці менше і вище трьох літ. Це будеДіточий Садок під вмілим веденням п-і Миришниченко.

Композиції проф. М. Фоменка, „Пісні Української Молоді", появилися у виданні Українського Інституту Америки. Слова Іванни Савицької, перелицювання на англійську мову Люби Терпак, обкладинка та ілюстрації праці проф. Петра Холодного. Видання поступить у продаж в короткому часі.

Ремонт будинку Інституту

Інститут підготовляє нові приміщення для вжитку і відповідного використування, і в тій цілі переводиться ремонт шостого і п'ятого поверхів та в партері.

Малярську працю передано укр. фірмі в Ню Йорку (Б енд О Пейтінг Ко.). Малювання п'ятого й шостого поверхів, малої галі й клітки елевейтора та самої кабіни коштуватиме понад $1,000. Шклярська праця коштуватиме понад $700. Тільки за два огнуті шкла до великих вікон у великій авдиторії треба заплатити $500. Праця на 6-му поверху вже закінчена, шість кімнат готові до ужитку а дальший ремонт переводиться.

юр

МАЙБУТНІСТЬ ДЛЯ ВАС І ВАШИХ РІДНИХ. ЦЕ МОЖЕТЕ ВПОВНІ ОСЯГНУТИ, КОЛИ ВІЗЬМЕТЕ ОДНЕ ІЗ ОДИНАДЦЯТИ РІЗНИХ РОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА СУМИ ДО 5,000 ДОЛ. В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ.

АПЛІКАЦІЇ НА ПРИЙНЯТТЯ
на
КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
Українського Народного Союзу
на „С О Ю З І В Ц І" в Кергонксон, Н. Й.
4-го — 30-го СЕРПНЯ 1958 року.

Ім'я ....
Адреса ....
Вік .... Член УНСоюзу, Відд. ....
Знання української мови: — добре; слабе; дуже слабе.
Залучаю на рахунок оплати: $ ....
(Повна оплата курсів є $ 120.00. Половину належности треба вплатити з аплікацією).

КАТАЛОГ

КНИЖОК КНИГАРНІ „СВОБОДИ"
33 GRAND STREET JERSEY CITY 3, N. J.

(1)

Належність за книжки просимо слати тільки чеками, або поштовими переказами

Альбом Українських Січових Стрільців, опр.	$8.75
Андерсен Г. К.: **Попелюшка**, ілюстр казка	0.50
Бабій О.: **Повстанці** — поема	1.75
Бандурак В.: **Козацька дитина**, опов. з козацької був.	0.50
Барка В.: **Рай** — роман ст. 310	3.00
Бендер В.: **Марш молодости. Пригоди одної сотні** І-ої Дивізії УНА	1.60
Боднарчук І.: **Кладка** — дитячі новельки	0.75
Борецький М.: **Любіть Україну** — альбом, опр.	12.50
Верховинець М.: **Ідеш, брате мій. Думки і враження.**	0.75
Вітрового батька торба, укр, нар. казка	1.50
Винницька І.: **Музика**	1.50
Витанович І.: **Кость Панківський**, ідеаліст гром. праці...	1.00
Витвицький В.: **Михайло Гайворонський** бр. 3.00, опр.	3.50
В рядах УПА — збірка споминів. Бр. 2.75 опр.	3.50
Гоголь М.: **Твори. Том І і ІІ** опр.	3.75
Голоскевич Г.: **Правописний словник** опр.	4.50
Гуменна Д.: **Діти Чумацького Шляху**	2.50
Хрещатий Яр — роман-хроніка	4.50
Багато неба, нариси	2.50
Мана — повість	1.50
Велике Цабе, повість	2.50
Епізод з життя Европи критської	2.50
Горинич С.: **В царстві рабства і бандитизму**	1.00
Давидович-Антоненко Б.: **Землею Українською** — мистецькі репортажі з подорожі по Україні	1.50
Діброва О. Г.: **Гами далечини** — поезії	1.00
Подорож по світу	1.00
Діма: **Мить** — збірка поезій	0.50
Пересаджені квіти	0.50
Дончук З.: **Гнат Кіндратович**	1.50
Чорні Дні	0.75
Через річку	0.75
Дорошенко В.: **Великий Каменяр** — життя і заслуги І. Франка, ст. 64.	0.50
Великий Митрополит — пам'яті Митрополита А. Шептицького	0.75
Дудко Ф.: **Війна**, роман	1.00
Чорторий, оповідання	1.00
Великий Гетьман, іст. оповідання	1.50
Дівчата очайдушних днів, оповідання	1.50
Ерем І.: **Работяги**	0.75
Шматко	0.25
Жарський Ед.: **Руханка — гри — забави.** Нарис програми фізичного виховання	1.00
Завадович Р.: **Кобзарева гостина**	0.50
Богута Багатир	1.00
Сойка-штукарка	1.00
Завзятий І.: **Блудний син** — 2 томи	2.00
Зайцев П.: **Життя Тараса Шевченка** бр. 5.00 опр.	5.50
Заклинський М.: **Хмельницький як полководець**	0.25
Запорожець-Девлад О.: **Гарбузова містерія** — гум. пов.	1.50
Збірка українських новель	3.50
Збірник літ. газети бр.3.25 опр.	4.25
Звичайна О.: **Селянська санаторія**	1.65
Оглянувшись назад, оповідання	1.50
Історія Русів	4.00
Качуровський І.: **Шлях невідомого**	1.00
Керницький І.: **Перелетні птахи** — веселі історії	1.50

(Продовження буде)

Замовлення враз з належитістю слати на адресу:

"SVOBODA", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:
ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС) ______
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______

Моя НОВА адреса така:
Ім'я і прізвище ______
Адреса ______
Адреса ______

ТАРЗАН, ч. 4080. Змагання з часом.

LATER, THE TWO CASEYS BEGAN THE HUNT. "WE SHOULDN'T HAVE MUCH TROUBLE," SAID JIM. "THIS IS REAL GORILLA COUNTRY."

AND SHORTLY HE DISCOVERED A FRESH SPOOR. "WHAT'D I TELL YOU!" HE EXCLAIMED.

... MEANWHILE, AN ALARMED TARZAN SPED BACK TOWARD THE CASEY PARTY, FOR NOW HE REALIZED THE DISCREPANCIES IN YOUNG CASEY'S BEHAVIOR FIT INTO A PATTERN -- FOR MURDER!

Після того обидва Кейсі почали полювання. — Ми не повинні мати багато клопоту, — сказав Джім. — Це ж дійсна країна горилль.

І незабаром він віднайшов новий слід. — Що я вам скажу, — гукнув він.

Тим часом заалярмований Тарзан швидко повернувся до гурта Кейсі. Бо тепер він вже знав, що суперечності в поведінці молодого Кейсі подібні зовсім до випадку вбивства.

☦

Посмертні Згадки

КОНСТАНТИНА АСТРАБ, довголітня членка 195 Відд. УНСоюзу в Пікскіл, Н. Й., померла 10-го червня 1958 р., проживши 76 років. Похорон відбувся в п'ятницю, 13-го червня 1958 р., з пох. заведення до греко-кат. церкви св. Петра і Павла на Assumption Cemetery, Peekskill, N. Y. — В. Їй Память!

М. Бігуняк, секр.

ПАВЛО ТИНЯК, член Т-ва ім. М. Драгоманова, Відд. 181 УНСоюзу в Менвіл. Р. Ай., помер 15-го червня 1958 р. Покійний народ. 1890 р. в Межибірцях, Україна. Залишив у смутку дружину Катерину, 2 синів Генрі і Стефана, 3 доньки, 2 братів Івана і Михайла та сестру Марію. Похорон відбувся в середу, з пох. заведення до церкви св. Стефана, а опісля на цвинтар св. Стефана, який віделужив о. Й. Желехівський. — В. Й. П!

В. Любінський, секр.

ДАНИЛО ШАЛАПАЙ, член Т-ва „Згода", Відд. 20 УНСоюзу в Гемтремку, Миш., уроджений 1895 р. в селі Людвиківка, пов. Тернопіль, Зах. Україна, упокоївся в Бозі 3-го червня 1958 р. Покійний полишив у смутку брата Теодора, братову Анну та дві сестри в рідному краю, Теклю і Марію. Похорон відбувся 7-го червня 1958 р., з пох. заведення, при участі Рідні, Членів багатьох організацій, до яких належав, і в яких був активним членом, як церковних, так і світських. Покійного похоронено на кладовищі Mt. Olivet у Дітройті. — В. Й. П!

А. Триш, секр.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"